

Sygn. akt I Ca 281/15

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Włodzimierz Wójcicki

Sędziowie : Eugeniusz Dąbrowski, Andrzej Kordowski / spr./

Protokolant: Alicja Gładysiak

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2015 r.

w Ł.

na rozprawie

sprawy z wniosku B. D.

z udziałem K. D., R. S., R. J., M. W.

o podział majątku wspólnego, dział spadku i zniesienie współwłasności

na skutek apelacji uczestnika K. D.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem

z dnia 30 czerwca 2015r. sygn. akt I Ns 16/15

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt VII ust 1, w ten sposób, że prawo własności nieruchomości położonej w obrębie D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki numer (...) o pow. 0,751 ha, numer 225 o pow. 0,189 ha, numer 226 o pow. 0,350 ha, numer 275 o pow. 0,028 ha dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) o wartości 43.029 zł. przyznać na rzecz uczestnika K. D.;

II. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt VII ust. 2 i 3, w ten sposób, że ruchomości w postaci pługa dwuskibowego o wartości 1.000 zł i brony trójpolowej o wartości 800 zł. przyznać na rzecz uczestniczki R. S.;

III. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt X w ten sposób, że kwotę 4.647 /cztery tysiące sześćset czterdzieści siedem / złotych zamienić na kwotę 47.676 / czterdzieści siedem tysięcy sześćset siedemdziesiąt sześć / złotych i kwotę tę rozłożyć na 5 rat po 9.535,20 zł. / dziewięć tysięcy pięćset trzydzieści pięć złotych 20/100 groszy/ płatne do 31 grudnia każdego roku poczynając od 31 grudnia 2015r.

IV. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt XI, w ten sposób, że kwotę 33.473 / trzydzieści trzy tysiące czterysta siedemdziesiąt trzy / złote zamienić na kwotę 31.673 zł./ trzydzieści jeden tysięcy sześćset siedemdziesiąt trzy / złote;

V. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt XII, w ten sposób, że w miejsce kwoty 28.000 / dwadzieścia osiem tysięcy / złotych wpisać kwotę 26.200 / dwadzieścia sześć tysięcy dwieście / złotych;

VI. w pozostałym zakresie apelację oddalić;

VII. koszty postępowania za instancję odwoławczą między stronami wzajemnie znieść.

Andrzej Kordowski W. E. D.

I Ca 281/15

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckim postanowieniem z dnia 30 czerwca 2015r. w sprawie z wniosku B. D. o podział majątku wspólnego, dział spadku i zniesienie współwłasności, ustalił skład majątku objętego wspólnością ustawową E. D. i J. D. (1), w skład którego wchodziło prawo własności nieruchomości szczegółowo opisanych w pkt I orzeczenia oraz ruchomości znajdujące się w posiadaniu uczestnika K. D. i B. D., dokonał działu spadku po E. i J. D. (1) w naturze wraz ze stosownymi splatami i dopłatami, rozliczył również dochody z tytułu pobranych pożytków oraz rozliczył koszty postępowania pomiędzy zainteresowanymi.

Podstawą ustalenia stanu faktycznego przez Sąd I instancji były następujące okoliczności.

E. D. zmarł w dniu 07.06.1988 roku w D., gdzie ostatnio stale przed śmiercią zamieszkiwał. Jego żona J. D. (2), która również do śmierci zamieszkiwała w D. zmarła dnia 03.08.1988 roku. Stwierdzenie nabycia spadku po rodzicach, ostatecznie na rzecz trojga ich dzieci w osobach syna K. oraz córek R. i B. nastąpiło postanowieniem Sądu Rejonowego w Zambrowie wydanym w dniu 12.03.1990 r., w sprawie sygnatura akt I Ns 114/90. Sąd stwierdził, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne nabyli w częściach równych K. D. i R. obecnie nosząca nazwisko S..

Umową darowizny zawartą w dniu 07.10.2013 roku w formie aktu notarialnego (Rep. A nr 4203/2013 notariusz S. M. w W. Mazowieckiem) R. S. darowała siostrze swojej B. D. udział wynoszący 1/6 część z udziału, który odziedziczyła po swoich rodzicach

W skład majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową E. i J. małżonków D. weszło prawo własności zarówno nieruchomości jak też rzeczy ruchomych, które złożyły się na prowadzone przez nich wspólnie gospodarstwo rolne, który to majątek wszedł następnie w skład spadku po nich.

Prawo własności nieruchomości dotyczyło nieruchomości położonej w obrębie D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: numer (...) o powierzchni 1,377 ha, numer 118 o powierzchni 1,344 ha, numer 164 o powierzchni 0,037 ha, numer 165 o powierzchni 0,246 ha, numer 319 o powierzchni 0,751 ha, numer 225 o powierzchni 0,189 ha, numer 226 o powierzchni 0,350 ha, numer 275 o powierzchni 0,028 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer LM 1 (...), działka numer (...) o powierzchni 0,397 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer LM 1 (...), działki: numer (...) o powierzchni 0,188 ha, numer 105 o powierzchni 0,189 ha, numer 101 o powierzchni 0,334 ha, numer 128 o powierzchni 0,676 ha, numer 129 o powierzchni 0,158 ha, numer 153 o powierzchni 1,017 ha, numer 150 o powierzchni 0,446 ha, numer 152/1 o powierzchni 2,416 ha, numer 378 o powierzchni 0,142 ha, numer 383 o powierzchni 0,116 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer LM 1 (...), nieruchomości położonej w obrębie D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka numer (...) o powierzchni 1,800 ha, a nadto udział wynoszący 1/4 część we współwłasności nieruchomości położonej w obrębie D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: numer (...) o powierzchni 0,462 ha i numer 876 o powierzchni 0,152 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer LM 1 (...), o łącznej wartości nieruchomości 571 441,00 zł (pięćset siedemdziesiąt jeden tysięcy czterysta czterdzieści jeden złotych).

Prawo własności ruchomości dotyczyło rzeczy takich jak: będące w posiadaniu uczestnika K. D.: ciągnik rolniczy marki (...), rok produkcji 1981 – wartości 12000,00 zł (dwanaście tysięcy złotych), klacz – wartości 4000,00 zł (cztery tysiące

złotych), cztery krowy – wartości 8800,00 zł (osiem tysięcy osiemset złotych), cztery jałówki – wartości 7800,00 zł (siedem tysięcy osiemset złotych), trzy wersalki – wartości 470,00 zł (czteryście siedemdziesiąt złotych), cztery krzesła – wartości 200,00 zł (dwieście złotych), stół z desek – wartości 60,00 zł (sześćdziesiąt złotych), stół kuchenny – wartości 40,00 zł (czterdzieści złotych), wóz gospodarczy – wartości 250,00 zł (dwieście pięćdziesiąt złotych), pług dwuskibowy – wartości 1000,00 zł (jeden tysiąc złotych), kultywator czternasto zębowy – wartości 1100,00 zł (jeden tysiąc sto złotych), brony trójpolowe – wartości 800,00 zł (osiemset złotych).

Ponadto spadkowe ruchomości znalazły się też w posiadaniu wnioskodawczynie B. D.. Dotyczy to prawa własności następujących ruchomości: jedna krowa – wartości 2200,00 zł (dwa tysiące dwieście złotych), wersalka – wartości 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych), stół pokojowy – wartości 60,00 zł (sześćdziesiąt złotych), maszyna do szycia wartości 100,00 zł (sto złotych).

Ogółem wartość majątku spadkowego zamyka się kwotą 610 501,00 zł (sześćset dziesięć tysięcy pięćset jeden złotych).

Sąd I instancji ustalił, że uczestnik K. D. objął w posiadanie całe gospodarstwo rolne po śmierci rodziców i prowadzi je dotychczas. W chwili śmierci E., a później J. D. (1) w gospodarstwie rolnym, była kłacz, która zaraz po śmierci J. została sprzedana. Środki uzyskane ze sprzedaży kłaczy wchodzącej w skład spadku zostały w całości zużyte na pokrycie kosztów pogrzebów spadkodawców. Ponadto jesienią 1987 roku zostały zakupione cztery sztuki cieląt, za kredyt przyznany przez Bank Spółdzielczy w S. (skrypt dłużny k. 362). W chwili otwarcia spadku po J. D. (1) te cielęta stały się już jałówkami. Środki na spłatę kosztu nabycia czterech jałówek wchodzących w skład spadku pokrył uczestnik K. D. z przychodów uzyskanych z prowadzenia spadkowego gospodarstwa już po śmierci spadkodawców.

Z racji prowadzenia gospodarstwa spadkowego uczestnik D. pobrał pożytki w okresie od 02.12.2010 roku do końca roku 2014 o łącznej wartości 54 739,00 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące siedemset trzydzieści dziewięć złotych).

Uczestniczka R. S. otrzymała od uczestnika K. D. na poczet należnych jej pożytków ze spadkowego gospodarstwa rolnego: jedną tonę mieszanki zbożowej wartości 700,00 zł (siedemset złotych), dwadzieścia cztery bele sianokiszonki – wartości 2400,00 zł (dwa tysiące czterysta złotych) i kwotę 2000,00 zł (dwa tysiące złotych) w gotówce. Z kolei wnioskodawczynie B. D., oprócz wyżej wymienionych ruchomości, które wzięła dla siebie z majątku spadkowego otrzymała też od uczestnika K. D. na poczet należnych jej pożytków ze spadkowego gospodarstwa rolnego kwotę 1400,00 zł jako równowartość siedemdziesięciu butelek półlitrowych wódki.

Sąd I instancji uznał, że majątek spadkowy objęty postępowaniem w sprawie niniejszej został zgromadzony w ramach ustawowego ustroju majątkowego. Według art. 43 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym.

Stosownie do treści art. 684 kpc skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd. W skład majątku spadkowego wchodzi majątek osobisty spadkodawcy jak też jego udział w majątku wspólnym.

Skład majątku objętego wspólnością i majątku spadkowego w sprawie niniejszej nie był sporny poza ilością bydła, które stanowiło własność spadkodawców na chwilę ich śmierci. Skład w zakresie nieruchomości wynikał z przedłożonych dowodów własności, a skład ruchomości został ustalony zgodnie z wynikami postępowania dowodowego. Z żądaniem podziału rzeczy ruchomych wchodzących w skład spadku wystąpiła uczestniczka R. S., która zgłosiła do podziału między innymi osiem krów, z których jedną wzięła wnioskodawczynie, a nadto kłacz. Uczestnik oświadczył, że kłacz ta została sprzedana na koszty pogrzebów, które nastąpiły dość szybko po sobie. Ten fakt potwierdzają zeznania świadka A. J., według której nie było innego źródła finansowania pogrzebów. Ponadto w dokumentacji KRUS nie ma dowodów o wypłaceniu zasiłków pogrzebowych. Spadkodawca nabył w dniu 17.09.1987 roku cztery cielęta, których cena została uiszczona z kredytu (k.362). W chwili otwarcia jednego i drugiego spadku cielęta te urosły i należy traktować je jako jałówki. Nabycie własności nastąpiło za życia spadkodawcy, gdyż uiszczenie ceny nie stanowiło warunku przeniesienia własności cieląt. Bezspornym był natomiast fakt, że spłacenie kredytu za te cielęta (jałówki) nastąpiło już po śmierci spadkodawców. Pieniądze na spłatę tego zadłużenia pochodziły jednak z

przychodów generowanych przez spadkowe gospodarstwo, którego współwłaścicielem był uczestnik K. D. w połowie, dlatego do rozliczeń przyjęto połowę wartości jałówek, czyli równowartość dwóch sztuk.

Sąd ustalił wartość poszczególnych składników będących przedmiotem podziału, biorąc za podstawę ceny rynkowe. Wobec sporu spadkobierców o wartość spadku zaszła konieczność powołania biegłego dla wyceny tak ruchomości jak i nieruchomości. Biegły M. O. dokonał wyceny ruchomości, do opinii tej zostały zgłoszone zarzuty, a biegły zajął stanowisko odnośnie tych zarzutów. W szczególności podnoszony był przez uczestnika fakt słabej jakości technicznej ciągnik, który nie był zadbane i z tej racji jego cena powinna być obniżona w stosunku do sprzętu z danego rocznika, ale w dobrym stanie. Okoliczność złej technicznej jakości ciągnika potwierdził dowód z zeznań świadków. Świadek I. W. (k. 439) zeznał, że ciągnik, aby mógł być uruchomiony zimą musiał stać w oborze, co szkodziło mechanizmom w tym pojeździe. Mając na uwadze powyższe sąd ustalił cenę ciągnika w najniższej podanej przez biegłego O. wartości, a mianowicie w kwocie 12 000,00 zł.

W sprawie niniejszej biegły wycenił prawo własności nieruchomości spadkowych zgłoszonych we wniosku o wszczęcie postępowania, a w następstwie zgłoszonych zarzutów skorygował ostatecznie tę wartość na kwotę 504 911,00 zł (k. 319) oraz dokonał wyceny na kwotę 66 530,00 zł wartości wycenianej później działki numer (...) (k. 319), co łącznie daje kwotę 571 441,00 zł za wszystkie nieruchomości. Wartość ta nie była przez strony kwestionowana.

Uczestnik K. D. podniósł fakt spłacenia kredytu udzielonego spadkodawcom na budowę domu oraz poniesienia inwestycji w postaci modernizacji budynku mieszkalnego jednakże nie zdołał on jednak w wystarczającym stopniu udowodnić tych twierdzeń, tak, aby możliwe było uwzględnienie tych nakładów w rozliczeniach. Ponadto należy mieć na uwadze fakt, że w tamtym okresie uczestnik mieszkał w tym gospodarstwie i korzystał z całości, chociaż jest spadkobiercą tylko w połowie spadku. Udowodnione zostały natomiast twierdzenia uczestnika o tym, że wnioskodawczyni i uczestniczka, pobierały w pewnym niewielkim stopniu pożytki ze spadkowego gospodarstwa. Ustalając pożytki pobrane przez R. S., sąd oparł się na przyznaniu przez nią faktu otrzymania od uczestnika pewnych świadczeń Sąd I instancji uznał za nieudowodniony fakt otrzymania przez tę uczestniczkę na poczet spłaty kwoty 3000,00 zł przy jej odejściu z gospodarstwa, jak to twierdził uczestnik. Co do ilości bel siana wziętych przez uczestniczkę, sąd analizując zeznania świadków (k 227-228) określił na 24 sztuki.

Co do faktu pobrania przez wnioskodawczynię świadczeń z gospodarstwa wystawione zostało pokwitowanie.

Według art. 622. § 1 i 2 kpc w toku postępowania Sąd powinien nakłaniać współwłaścicieli do zgodnego przeprowadzenia podziału, wskazując im sposoby mogące do tego doprowadzić. Gdy wszyscy współwłaściciele złożą zgodny wniosek co do sposobu zniesienia współwłasności, sąd wyda postanowienie odpowiadające treści wniosku, jeżeli zostaną spełnione wymagania formalne o jakich mowa w artykułach poprzedzających, a projekt podziału nie sprzeciwia się prawu, ani zasadom współżycia społecznego, ani też nie narusza w sposób rażący interesu osób uprawnionych.

Jedynie w razie złożenia przez wszystkich współwłaścicieli zgodnego wniosku co do sposobu podziału sąd jest obowiązany wydać postanowienie odpowiadające treści wniosku. W innych wypadkach sąd nie jest związany wnioskiem co do sposobu podziału i stosuje przepisy kodeksu. Ustawodawca określił kolejność możliwych sposobów wyjścia ze współwłasności w preferowanej przez siebie kolejności, która jest wiążąca dla sądu w przypadku braku zgodnego wniosku współwłaścicieli.

Stosownie do treści art. 623 kpc jeżeli brak podstaw do wydania postanowienia w myśl art. 622 kpc, a zachodzą warunki do dokonania podziału w naturze, sąd dokonuje tego podziału na części odpowiadające wartością udziałom współwłaścicieli z uwzględnieniem wszelkich okoliczności zgodnie z interesem społeczno-gospodarczym. Różnice wartości wyrównuje się przez dopłaty pieniężne. Warunki do dokonania podziału w naturze zawarte są w art. 211 i 212 k.c, a w przypadku gospodarstwa rolnego także art. 213 k.c. Art. 211 kc stanowi, że każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości. Art. 212 kc rozwija i wzbogaca warianty podziału poprzez określenie

możliwości i warunków dopłat i spłat, ustanowienia służebności gruntowych, przyznania rzeczy która nie da się podzielić jednemu tylko współwłaścicielowi lub jej sprzedaży i podziału uzyskanych środków.

W sprawie niniejszej pomimo negocjacji wnioskodawczyni i uczestników przed sądem i poza sądem nie doszło do wypracowania zgodnego sposobu podziału. Strony były zgodne jedynie co do tego, aby dokonać podziału majątku w naturze, gdyż ich sytuacja majątkowa wyklucza uiszczenie spłaty lub znaczących kwotowo dopłat.

Dokonując podziału majątku wspólnego i działu spadku po E. i J. D. (1) sąd postanowił przyznać uczestnikowi K. D. synowi E. i J. prawo własności nieruchomości położonej w obrębie D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: działka numer (...) o powierzchni 0,397 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer LM 1 (...), działki numer (...) o powierzchni 0,334 ha, numer 128 o powierzchni 0,676 ha, numer 129 o powierzchni 0,158 ha, numer 153 o powierzchni 1,017 ha, numer 150 o powierzchni 0,446 ha, numer 152/1 o powierzchni 2,416 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer LM 1 (...). Dokonując wyboru tych nieruchomości które otrzymać ma uczestnik sąd kierował się wskazaniami biegłego rolnika, aby w ręku osoby, która pozostaje na spadkowym gospodarstwie pozostał pewien „trzon”, gospodarstwa, czyli taki areal, który pozwoli na skromne wprawdzie ale jednak dalsze egzystowanie gospodarstwa rolnego i w dalszej perspektywie możliwość jego powiększania. Uczestnikowi została więc przyznana działka siedliskowa i działki położone w jej sąsiedztwie co z pewnością pozytywnie wpływa na ekonomikę pracy w rolnictwie. Przyznając odpowiednią ilość gruntów uczestnikowi sąd miał zarazem baczenie na wielkość jego udziału i taki podział, aby w jak największym stopniu zminimalizować albo wręcz wykluczyć dopłaty. Uczestnik otrzymał więc grunty o wartości 310 801,00 zł. Sąd nie uwzględnił wniosku uczestnika o zmniejszenie (miarkowanie) spłat należnych wnioskodawczyni i uczestnicze. Argumentacja, że nie można nad miarę obciążać spłatami spadkowego gospodarstwa nie może być uwzględniona w sytuacji, gdy takie miarkowanie spłat uderzałoby w inne, też niewielkie gospodarstwa rolne i prowadziło do nieuprawnionego faworyzowania jednego spadkobiercy kosztem innych, gdy wszyscy są rolnikami.

Sąd przyznał ponadto na rzecz uczestnika K. D.: nieruchomości będące w jego posiadaniu, a mianowicie: ciągnik rolniczy marki (...), rok produkcji 1981 o wartości 12000,00 zł, trzy wersalki – wartości 470,00 zł, cztery krzesła – wartości 200,00 zł, stół z desek – wartości 60,00 zł, stół kuchenny – wartości 40,00 zł, wóz gospodarczy – wartości 250,00 zł, pług dwuskibowy – wartości 1000,00 zł, kultywator czternasto zębowy – wartości 1100,00 zł, brony trójpolowe – wartości 800,00 zł.

Pozostałe nieruchomości zostały podzielone pomiędzy wnioskodawczynię, a uczestniczkę stosownie do posiadanych przez nie udziałów w spadku. R. S. otrzymała grunty o wartości 217 611,00 zł, a B. D. grunty o wartości 43029,00 zł. Wnioskodawczyni otrzymała też nieruchomości, które były w jej posiadaniu. Dokonując wyboru działek przyznawanych spadkobierczyniom sąd kierował się położeniem tych działek, aby leżały one możliwie jak najbliżej siebie.

Dokonując podziału majątku sąd przyjął do rozliczeń wartość 610 501,00 zł z uwagi na pomniejszenie wartości nieruchomości o wartość kłaczy i dwóch jałówek (rozliczenie kosztów pogrzebów i skryptu dłużnego – o czym wyżej). Przy ustaleniu wartości ciągnika na kwotę 12000,00 zł daje to wartość nieruchomości przyjętą do rozliczeń pomiędzy spadkobiercami w kwocie 39060,00 zł i łącznie z wartością nieruchomości wynoszącą 571441,00 zł daje to kwotę 610 501,00 zł.

Łączna wartość majątku spadkowego, który otrzymał uczestnik D. zamyka się kwotą 339 421,00 zł. Wartość udziału należnego mu w majątku spadkowym wynosi zaś połowę wartość przyjętej do rozliczeń czyli 305 251,00 zł. Wystąpiła więc po jego stronie konieczność uiszczenia dopłat w łącznej kwocie 38 120,00 zł. Z tej racji sąd zasądził na rzecz wnioskodawczyni od K. D. dopłatę w kwocie 4647,00 zł. Otrzymała ona bowiem majątek spadkowy o łącznej wartości 45 569,00 zł. Dopłata na rzecz uczestniczki S. wyniosła 33 473,00 zł, gdyż należny jej udział ma wartość 254 375,00 zł.

Mając na uwadze niewielki areal nowopowstałego gospodarstwa rolnego uczestnika, sąd rozłożył te dopłaty na możliwie długi okres, aby nie obciążać tego gospodarstwa ponad miarę.

Sąd uwzględnił też wniosek uczestniczki i dokonał też rozliczenia pożytków pobranych przez uczestnika. Określając wartość pożytków sąd oparł się na opinii biegłego rolnika. Zwrot należności za pożytki głównie na rzecz R. S. wynika z faktu, że wnioskodawczyni nie była uprawniona do udziałów w spadkowym gospodarstwie do czasu darowizny udziałów aktem notarialnym. Rozliczenia należności za pożytki dokonano więc proporcjonalnie i zasądzono na rzecz wnioskodawczyni zwrot pożytków tylko za czas, gdy stała się uprawniona do udziałów w spadkowym gospodarstwie.

O kosztach rozstrzygnięto na zasadzie art. 520 § 2 k.p.c. rozliczając te koszty według udziałów w spadku. W efekcie połową kosztów postępowania został obciążony uczestnik K. D., a drugą połową wnioskodawczyni i uczestniczka.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył uczestnik K. D., zaskarżając postanowienie w pkt VII podpunkt 1,2,3 oraz rozliczenie kosztów pogrzebu i maszyn rolniczych i zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 211, 213kc w zw. z art. 1035 kc przez dokonanie podziału sprzecznie z zasadami prawidłowej gospodarki i dokonanie podziału w ten sposób, że działki najgorsze jakie były w gospodarstwie przyznano uczestnikowi K. D., który prowadzi przedmiotowe gospodarstwo i stanowi ono jedyne źródło utrzymania jego i jego rodziny;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 214§1kc w zw. z art. 216§2 i3kc przez przyjęcie, że obniżenie spłat uderzyłoby w niewielkie gospodarstwo rolne wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania mimo, że biegły rolnik stwierdził, że rozwój tych gospodarstw nie jest zależny od gospodarstwa spadkowego, przy jednoczesnym stwierdzeniu, że w wyniku podziału uczestnik nie będzie w stanie utrzymać rodziny;

3. naruszenie art. 1081 kc poprzez nie rozliczenie kosztów pogrzebów w kwocie 9.000 zł, które zostały pokryte przez niego w całości;

4. przyznanie wbrew woli uczestnika maszyn rolniczych, mimo że uczestniczka postępowania deklarowała przyznania na jej rzecz pługa i brony;

5. naruszenia prawa procesowego – art. 233 kpc przez nierozważenie wszechstronnie zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie, w szczególności opinii biegłego M. S. odnośnie ustaleń w przedmiocie opisów zamieszczonych na stronie 5,6,7 poszczególnych działek i opinii biegłego rolnika w przedmiocie podziału gospodarstwa spadkowego i wpływu tego podziału na gospodarstwa wnioskodawczyni i uczestniczki.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uwzględnienie apelacji ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik uczestnika wniósł o obniżenie spłat na rzecz pozostałych zainteresowanych o 50 % i przyznanie całego gospodarstwa na jego rzecz oraz o rozłożenie spłat na 10 lat na raty.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja uczestnika postępowania częściowo zasługuje na uwzględnienie, należy jednak podkreślić, iż Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe, znajdujące oparcie w materiale dowodowym ustalenia faktyczne i Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne, bez konieczności jego uzupełniania.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 8 października 2015r. wnioskodawczyni B. D. zmieniła swoje dotychczasowe stanowisko i wniosła o przyznanie uczestnikowi K. D. działek, które otrzymała na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem w zamian za spłaty oraz wyraziła zgodę na rozłożenie spłat na 5 równych rat płatnych przez okres 5 lat.

Również uczestniczka postępowania R. S. poparła apelację uczestnika K. D. w zakresie przyznania jej ruchomości w postaci pługa dwuskibowego i brony trójpolowej.

Sąd Okręgowy przychylił się do stanowiska wnioskodawczyni i uczestniczki R. S. i dokonał zmiany zaskarżonego postanowienia, zgodnie z ich wnioskami. Spowodowało to zmianę pkt VII ust. 1, w ten sposób, że prawo własności nieruchomości położonej w obrębie D. oznaczonej w ewidencji gruntów nr 319, 225, 226 przyznano na rzecz uczestnika K. D.. Rozstrzygnięcie w tym zakresie spowodowało konieczność zmiany pkt X zaskarżonego postanowienia w zakresie wysokości spłaty z kwoty 4.647 zł. do kwoty 47.676 zł., a w związku ze stanowiskiem wnioskodawczyni, kwotę tę rozłożono na 5 rat po 9.535,20 zł. płatne do 31 grudnia każdego kolejnego roku.

Z kolei zmiana orzeczenia w zakresie przyznania ruchomości w postaci pług dwuskbowego i brony trójpolowej na rzecz uczestniczki R. S. spowodowała zmianę postanowienia w pkt. VII ust. 2 i 3 oraz obniżenie zasądzonej spłaty od uczestnika K. D. na rzecz uczestniczki R. S. z kwoty 33.473 zł. do kwoty 31.673 zł. / pkt XI/ i wysokość drugiej raty z kwoty 28.000 zł. do kwoty 26.200 zł. / pkt XII postanowienia/.

W pozostałym zakresie apelacja uczestnika K. D. podlegała oddaleniu.

Nie doszło naruszenia ani przepisów prawa materialnego, ani prawa procesowego, o których mowa w treści apelacji.

Zgodnie z art. 211 kc każdy ze współwłaścicieli może żądać aby ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba, że podział rzeczy byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy, albo, że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub zmniejszenie jej wartości.

Szczegółowe rozwiązania w zakresie zniesienia współwłasności gospodarstwa rolnego zawiera art. 213kc, z którego wynika, że jeżeli zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego byłoby sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, sąd przyzna to gospodarstwo temu współwłaścicielowi, na którego zgodę wyrażą wszyscy współwłaściciele.

Takiej zgody zainteresowanych w przedmiotowej sprawie nie było. Należało więc zastosować w przedmiotowej sprawie regulację zawartą w art. 214 kc tj. podziału cywilnego. Bezspornym było, że to uczestnik K. D. od śmierci rodziców pracował i prowadził przedmiotowe gospodarstwo. Jednakże dokonując działu spadku, w skład którego wchodzi gospodarstwo rolne, należy mieć na uwadze interesy wszystkich spadkobierców. Należało więc zadbać o to, by w wyniku podziału majątku, działu spadku i zniesienia współwłasności nie doszło do pokrzywdzenia któregokolwiek z zainteresowanych. Uczestnik K. D., który domagał się przyznania całości gospodarstwa w naturze, jednoznacznie twierdził, że nie będzie w stanie spłacić pozostałych zainteresowanych, z uwagi na swoją sytuację majątkową, wnosił o obniżenie spłat o 50% i rozłożenie pozostałej kwoty na 10 rat. Z takim stanowiskiem nie sposób jest się zgodzić. Wnioskodawczyni i R. S. również wychowały się na przedmiotowym gospodarstwie i trudno, ze względu na zasady współżycia społecznego uznać, że obniżenie o połowę spłaty, jeszcze płacone przez okres 10 lat, tak, jak to wnosi K. D. będzie rozwiązaniem prawidłowym. Nie jest prawdą, jak podnosi to apelacja, że uczestnik K. D. dostał najgorsze działki. Z opinii biegłego wynika, że były to działki położone najbliżej działki siedliskowej, stanowiące trzon gospodarstwa, co należy uznać, że stanowiąc będą w dalszym ciągu jednolitą całość. Całkowity areal nieruchomości otrzymanej przez uczestnika, wyniósł 5,444 ha i w związku z okolicznością, że po orzeczeniu drugoinstancyjnym, powierzchnia gospodarstwa rolnego zwiększy się jeszcze o 1,318 ha, zdaniem Sądu Okręgowego, całkowicie będą zaspokojone jego interesy związane z prowadzeniem w dalszym ciągu dochodowego gospodarstwa. Biegły rolnik w swojej opinii dopuścił podział gospodarstwa w naturze bez znaczącej zmiany charakteru tego gospodarstwa. Należy podkreślić, że uczestniczka R. S. prowadzi swoje gospodarstwo rolne i przyznane jej nieruchomości niewątpliwie również wpłyną na zwiększenie jego dochodowości.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska zawartego w apelacji, że zachodzą przesłanki do obniżenia spłat, o których jest mowa w art. 216 kc. Analiza sytuacji majątkowej K. D., oraz fakt, że prowadzi hodowlę bydła mlecznego, powoduje, że jest on w stanie dokonać spłat pozostałych zainteresowanych w wysokościach odpowiadających wartości ich udziałów spadkowych. Podkreślić należy, że spłaty te zostały rozłożone na dogodne dla uczestnika raty.

Również zarzut naruszenia art. 1081kc poprzez nierozliczenie kosztów pogrzebu nie może zasługiwać na uwzględnienie. Sąd I instancji wskazał okoliczności, z których wynikało, że koszty te zostały pokryte ze sprzedaży klaczy. Ponadto uczestnik postępowania reprezentowany przez fachowego pełnomocnika nie wskazał rzeczywistych kosztów pogrzebów rodziców, do czego był na mocy art. 6kc zobowiązany, a samo stwierdzenie że wynosiły one 9.000 zł. bez udowodnienia tych okoliczności nie mogło zasługiwać na akceptację.

Nie doszło także do naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art. 233kpc. Sąd I instancji dokonał wszechstronnej oceny przeprowadzonych dowodów, również opinii biegłych, wskazał którym dowodom dał wiarę, a którym odmówił waloru wiarygodności. Nie można zatem stawiać zarzutu sądowi I instancji, że jego ocena zebranego materiału dowodowego ma charakter dowolny, ponieważ argumenty zawarte w uzasadnieniu wyroku mają pełne odzwierciedlenie w obiektywnych okolicznościach sprawy. Dla skuteczności naruszenia art. 233§1kpc nie wystarcza bowiem samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń stanu faktycznego, ale koniecznym jest wykazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie, a apelacja nie sprostала tym wymaganiom.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.